

Літаратурная Беларусь

Выпуск №9 (157)
(верасень)

Змест

КУЛЬТУРНА-АСВЕТНІЦКІ ПРАЕКТ

Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і «Новага Часу»

lit-bel.org

novychas.by

КРЫТЫКА: рэцэнзіі на новыя кнігі Святланы ВАРОНІК і Алеся АРКУША..... с. 2

ПРОЗА: апавяданне Васіля ЖУКОВІЧА «Прадчуванні»..... с. 3

ПАМЯЦЬ: «Адценні», абразкі з блізкага мінулага Людмілы АНДЗІЛЕЎКА..... с. 4

ПАЗЭІЯ: вершаваная нізка Антаніны ХАТЭНКА «Подох палыновы».. с. 5

ШКАЛЯРЫЙ: чарговыя апавяданні з будучай кнігі Уладзіміра АРЛОВА і Паўла ТАТАРНІКАВА «Айчына: маляўнічая гісторыя»..... с. 6–7

ПАЗЭІЯ: вершы Марыі БАРАВІК і Міколы КАНАНОВІЧА с. 8

ПРОЗА: урывак з новага рамана Валерыя ГАПЕЕВА..... с. 9

БРАТЭРСТВА: да юбілея Дмытра ПАЎЛЫЧКІ..... с. 10

ДРУК: агляд чарговага – 101-га – нумара часопіса «Дзеяслоў»... с. 11

СВЕТ: навіны замежнага літаратурнага жыцця..... с. 12

Якія мы?

Або ўся праўда пра нашу нацыянальную ідэю

Алесь МІКУС

У суседзяў менш-больш складваецца з нацыянальнай ідэяй, а ў нас з гэтым так цяжка, што рукі апускаем.

Нацыянальная ідэя... Зацягалі гэты выраз. Дзяржаўная ідэалогія, нацыянальная ідэя... Ну праўда ж, зацягалі, да дзіраў ужо.

Грувасткія фармулёўкі, а-ля падручнікі, нічога не дадуць, калі няма яснасці ў галовах. Нацыянальная ідэя, якую ўсе нібыта шукаюць, гэта пра дзве рэчы, і гэтыя рэчы адрозныя: адкуль прыйшлі і куды ідзем.

Але «адкуль прыйшлі» — гэта не пра падручнік з падрабязным выкладам «ўсяго, што было». Гэта звычайна пра адну ідэю, што выдзеленая з усяго масіву дадзеных з мінуўшчыны. Ці нават хутчэй вобраз, нешматслоўны нарматыў, які можна нібы казку расказаць малым слухачам у дзіцячым садку. Візія мінуўшчыны — яна аблігаторна цэльная, не фрагментарная.

Такім чынам, можна адкласці ў далёкія архівы ўсе выдадзеныя за мінулае дваццацігоддзе «Гісторыі беларускай дзяржаўнасці», бо яны — не пра візію мінуўшчыны, гэта расповеды пра аскепкі, як пры ваенным раненні, у галовах тых, хто стварыў яе канцэпцыяна.

Зірнем на суседзяў. Толькі з першага боку ў расійцаў ідэі праваслаўя, Расійскай імперыі і Сталіна несумяшчальныя. Шмат хто ж здзіўляецца. Усё там сумяшчальна, толькі выдзеліце там ідэю, што іх яднае. Пашырэнне, інвазія нагонкі, місіянерства, захоп. Вось і ўся іх цяперашняя ідэя. Там нават не індаеўрапейская ідэя імперыі

(шматстайнасць у сукупнасці, як жывы свет паганскіх сілаў), бо русіфікуюць і ўніфікуюць, а таксама пагарджаюць адрознасцю.

У найменш колькасных з нашых суседзяў, латышоў, візія мінуўшчыны такая: колісь быў пляменны рай, прыйшлі немцы, паняволілі, а потым расійцы, замяніўшы немцаў, прыбралі замінаць латышам жыць у шчасці. Латышы не мудруюць, а працягваюць тую ж 800-гадовую лінію: працягваюць вызваляцца ад захопніка, і ён зноў унутраны.

У літоўцаў пункт адліку таксама ў мінуўшчыне — гэта ранняя Літва балцкіх князёў, якія ў нейкі момант

моўна. І ўвогуле, усё пазнейшае — непазбежны рэгрэс. Літоўцы маюць трохі раздзёру ўнутры, ад усведамлення прагалу паміж «Вітаўтавай Літвой» і цяперашняй тэрыторыяй, якую да таго ж «падгрызаюць» польскамоўныя на Віленшчыне і рускамоўныя ў Клайпедзе.

Ад той ранняй Літвы застаюцца навейшыя паганскія алтары па ўсёй краіне, але для цяперашняга свету гэта не надзённа. Далучыцца да вялікіх — доля маленькіх, якія разумеюць, што яны маленькія.

Украінцы — як і літоўцы — перажываюць свой «раздзёр», але ўжо паміж «казакамі і свінапасамі». Прычым «свінапас» — панятка не такі і дэманічны, бо гэта ўсяго толькі «Пузата хата», «баба-галава», «усё ў сям'ю», «Вялікая і Малая Харужаўка» ва ўладных кабінетах (паняцце часоў Юшчанкі, — ды і не яго аднаго, — які да непрыстойнага насяліў уладу землякамі). А казакі — гэта вайна на Усходзе Украіны, добраахвотніцкія батальёны, праспект Бандэры. І тое, і тое («казакі» і «свінапасы») развілося і мае месца сёння. Трохі сутыкаецца міжсобку, але дае досыць трапнае ўяўленне пра ўкраінцаў. Ідэя пра казакоў, дарэчы, сканструяваная, яна не з народы — з народу якраз пчолы, вярніцы садочак, варэнікі, боршч і акруглая чарнабровая Галя...

Але гэта збольшага пра мінуўшчыну. Гэта прыклады, на якія чалавек арыентуецца. Падобны прыклад можа быць не сучасны, але ён шмат што канстытуе. Ён пастаянна прысутны трохі глыбей за свядомасць, і з ім звяраюцца.

Візія будучыні сёння немудра-

што расійцы могуць дазволіць сабе мець драўляную прыбіральню на вуліцы і ганарыцца высокатэхналагічнай зброяй (дарэчы, гэта таксама «раздзёр»), але тое з-за манструознай тэрыторыі, гэта выключэнне. «Няхай свет лясне, затое мы патрапім у рай, а яны не».

Окей, гугл, а што мы? Ізноў жа, нельга ўвесць час утрымліваць пад увагай полацкіх (ці хутчэй варажскіх) князёў, Гедзіміна ў Лідзе, цудоўнага акупацыйнага мінскага губернатара Захарова, БССРыю, подзвіг народа, рэспубліку — зборачны цэх. Трэба штось адно. А ўсё іншае мусіць цярдзец (it must suffer) і быць выкрасленым ці, прынамсі, адсунутым далей з-пад вока.

«Нацыянальную ідэю» цяпер не надта любяць, бо пад ёй разумеюць асобны шлях. Усе шляхі сёння менш-больш аднолькавыя, для сярэдніх і меншых суб'ектаў. Але візія будучыні — не адзіны складнік націдэі, а адзін з двух. Другі ж — гэта прыклад з мінуўшчыны, які мае аб'ядноўчы патэнцыял.

Селяніна мы збэсцілі псеўда-фальклорнымі ўсмешкамі «Харошак», хоць багушэвічы пачыналі з «Сялянкі». Арыстакратаў пастралялі як Скірмунта ў Парэччы, і панасміхаліся. Літва не наша (дакладней, наша, але толькі «пасяродцы», калі ўжо не балцка-літоўская, але яшчэ не польская-рэчпаспалітаўская). Да Русі мы таксама ўзбочныя, бо цэнтры былі звонку — Кіеў і Масква. «Правільная» Радаўніца ў нас толькі на ўсходзе, а ў астатнім мы і зусім маларэлігійныя. Савецкі Саюз стваралі не мы, мы там толькі «трудзілі» сябе як заведзеныя. Нашчадкамі крэваў-святароў таксама быць не схацелі...

Вось гэты другі складнік у нацыянальнай ідэі (каторы не пра будучыню, а пра мінуўшчыну) — гэта шмат у чым адказ на пытанне «Якія мы?». Жывучы тут у сябе, у даволі закрытым усё ж грамадстве (прынамсі, ментальна), нам гэта не дужа рупіць. А варта аказацца сярод замежнікаў — і вох як даецца ў знакі, што мы самі не дужа ведаем, як сябе падаваць (апроч як кліенты ці найміты). З кім асацыяваць, бо не вывуджаецца з глыбіняў падсвядомасці мадэль, з якой роднімся.

Дык якія мы? Можа, ніякія? Годзе ківаць на Абдзіраловіча.

Што пэўна, дык гэта тое, што мы выканаўцы добрыя. Дык гэта якраз ад адсутнасці зместу, вась і набіваюць у мяшок са скуры і шкілету ўскай саломы, якой каму захочацца. Мы можам быць усякімі, мы запоўнімся тым, чым вам жадаеца, і, тым не менш, мы жывыя, хоць у гэта і цяжка паверыць...

naviny.by

«Нацыянальную ідэю» цяпер не надта любяць, бо пад ёй разумеюць асобны шлях. Усе шляхі сёння менш-больш аднолькавыя, для сярэдніх і меншых суб'ектаў

мант выцягнулі дзяржаву быць паміж двух мораў. Але затым пайшоў адкат, і тэрыторыяльна, і рэлігійна, і

гелістая. Варыяцый а са бл і ва няма. Прагрэс, тэхналогіі, патрэбы жывата, пачуць голас кожнага, усякая драбнічка мае анталагічнае права быць. Варыяцый няшмат. (Дух, заваёвы, правы народаў, іерархічнасць — усё гэта неактуальна). Хіба

Подых палыновы

Антаніна ХАТЭНКА

Радаўніца

Бела-бела вальсуюць вішні,
асыпаючы долу цвет.
Лёгка-лёгка снуе Правышні
з цвету ўпалага шлях траве.

І адхуквае і аблашчвае
рой пялёсткавы ў далані,
хоць нябыт згаладалай пашчаю
праглынае вякі і вагні.

Ясна-ясна плыве над цемрай
у карункавых строях сад.
Там, дзе ўчора святло памерла,
расвітальна зіхціць раса.

Уздымаецца сад на дыбачкі
ў набрынялых пупышках дум.
Хто мне выбачыць, хто мне выбачыць,
што ў разгубе дамоў іду?..

Што ў парваным нітве карэння
ледзьве ўздрыгвае чуйны пульс...
Хто мне верне вясну, хто верне?
Адгалосак чакаць адкуль?

А ля весніц анёлы-яблыні
парасхрысталі весне ўвыш.
І ў блакіту нябёс ядвабную
ахінуўшыся, ты стаіш.

З матылёваў хваляй згадак
перашэптваюцца знічы.
Ды ляціць над самотным садам
голас нечыі. Нічыі. Нічыі...

Спластаваны гады памкненнямі
ў плашчыню ўдзірванелых эр.
Над маленнямі й летуценнямі
толькі саду крыло цяпер.

Развінуліся птахі й вішні,
павяртаныя ў рай здаля.
З-пад вясёлкавай Брамы вышняй
сцежкаю белаю продкі выйшлі
ў сад, дзе гоіць часы Зямля.

23.04.2018

Подых палыновы

...І развінулася святлынь
з прадна, са споду.
І лашчыў срэбраны палын
дарогі подых.

У той дарозе ноч і дзень
счапілі крылы.
І сыплюць зоры на людзей,
каб свет адкрылі.

Каб з-пад цяжкіх, як твань, навек
расплюшчыў вочы
век, што з-пад радасці плыве,
ды ў цемру збочыў.

Каб з цёплай-цёплай глыбіні,
што Род калыша,
гук адпачатны парадніў
бяздонні й вышы.

Каб зноў прасвечвалі дажджы
скразную далеч,
дзе ўсё надыхваецца жыць,
што мы з'ядналі.

Што свет прашыла, як прамень
змярканні-ўсходы,
Дзядоў нітуючы й мяне
ў мембранны подых.

...І разамкнуліся крыжы
прышэсцяў-сконаў.
Празрыста жывяць капяжы
карэнне з кроны.

13.07.2018

Да цябе

...І ўзышла цішыня
спаміж вечара й дня
ў векаўлонні начы,
скуль наступнасці ўсчын
мякка коціцца ў сне
ад цябе да мяне.

У скразной цішыні
спамяні ці прысні
сум-валашкавы свет,
што плыве і плыве
да цябе ад мяне
першацветна ў вясне.

Зоркі, як птушаняты,
туліць ноч-цішыня.
Растае, быццам час,
горыч-ростань між нас.
І святлее ў вакне
ад цябе да мяне.

У цянітах, на дне,
думкам вуцішна днець.
А ў маёй цішыні
золак чыста звініць
спрадалёк, з яснаты,
стуль, дзе ты. Стуль, дзе ты...

05.04.2018

Кладачка

Там, дзе парастак мой
прабівае да Бога дарогу,
ні афіш, ні прамой,
ні вырокаў, ні прэміі — нічога
не набыць, не прыдбаць
ні лісліва, ні зманна, ні здрадна.
Ані плач, ні журба,
ні чужыя праклёны й дарады
ўжо няўладныя Там,
дзе сцяблінны ўрастаюць у крону,
дзе мой парастак Сам —
пакаранне сабе й абарона.

Тут нідзе, анідзе
на шляху ні вякі ні падказкі.
Сонца кругам ідзе,
абыякава сеючы ласку.
А на Дрэве Жыцця
не злічыць ні шнароў, ні адмецін.
Хто ж нітво перацяў,
што ўплятала мой свет у Сусвецце?

Недзе парастак мой
прарастае ў нябёсы з цямрэчы.
Над бядой, над зімой
вецеце Роду вядунскае ўкленчыць.
Ды галосыць вятры.
Над былінкай шугаюць, шугаюць.
Як з надрыву ў прарыў
закувае зязюля над гаем.

І куванне, як звон,
бе ў гарачыя лёхі паветра.
Рвецца, рвецца нітво —
перавясла вышыняў і нетраў.
Гнуткі парастак мой
уздымаецца ўгору ва ўтоме...
Ані сноў, ні замоў...
Толькі ціша завейная ў доме.

15.01.2018

Кругабег

Як загаслі ўсе зоркі,
адквітнелі ўсе краскі,
адшугалі вятры. І дажджы адгулі...
Як чаканне прагорклі.
І зглупотнелі казкі...
Як абрынуўся час у віры нематы...

Ты прыйшоў. І ўзвінуў кругабег
на Зямлі.
У бязвер'і з'явіўся ратункава Ты.
07.06.2017

Аднойчы

Янку Купалу

Не хлопчык. Не лётчык. Лячу.
Рукі распрастаў крыллем.
Мабыць, пралёт пачуў
Цішу адчайнай хвілі?..

А хто там ідзе? Паэт.
Гул застывае ў скронях.
Боль здрыгануўся ў свет
з лесвіцы. З рук Харона?

Ці згадкі. Ці думкі. Лісцё
падае з дрэва Роду.
Дзе ж ты цяпер, жыццё,
доранае народу?..

І песня і праўда — на збыт.
Карнік. Святар. І Плачка.
Нехта тут не забыт.
Той, хто штурхнуў — не йначай.

А неба? А зоры? Маўчаць.
Прыступка лязом блішчастым
раскроіла лёс і час.
Упасці. Вось воля й шчасце.

Аднойчы. Далёка. Прысно
абдоймы счужэлай ночы,
сяброўскіх вачэй хлусню,
руку на плячы... Аднойчы.

Развітанне з Радзімай.
Паланэзу разлёт.
Тут суворыя зімы.
І падманнасці лёд.

Рэхам клавішы плачуць.
Памяць пальцаў баліць.
Можна ўсё перайначыць
на краёчку зямлі.

На краёчку мелодый —
матылямі з-пад рук...
Сэрцу цёмна й халодна.
...Уздыхамуся й згару.

Толькі яскры над полем.
Толькі попел — у дол.
Я шукала тут Волі:
до-рэ-мі-фа-соль... до.

Развітанне з краінай,
што не стала гняздом.
Па-над лёсам — правіны.
І надзей повен дом.

Ні парэнчаў, ні лесвіц
па-за Домам няма.
Можна ўсё перакрэсліць —
і абдыме зіма.

Край у красках і снезе —
неўспяванае "ЛЯ"...
Там плывуць паланэзы...
Там світае зямля...

13.08.2017

Адтуль

Згадаецца, мроіцца ці сніцца?
Плача вечар на тваім плячы.
Пахнуць золкам цёплыя суніцы,
дзе мой шлях сыходзіць на спачын.

Недзе за гаямі й халадамі
цёхкаюць бяссонна салаўі.
Прападае шлях мой, прыпадае
згораным пяском да ног тваіх.

За дзвярыма кон, як змрок, гусцее.
Мне б цябе ўначы асцерагчы!

Прабяраруся ў дом ціхуткім ценем
(ну, хіба прыкмецяць касачы...)

Як тужліва леты адцвіталі
ў ростанях у колішнім жыцці!
Вось між нас няўдоленая далеч —
ні пачуць, ні ўбачыць, ні дайсці!

Толькі часам згадаецца-сніцца,
як вятры арганьныя гулі,
падалі жалыбінная ігліца
і твае тры прыгаршчы зямлі...

09.10.2018

Адвітанне

Павяртаецца памяць шторання
з цемравое мядзянай гары.
І ў вакне маім, як на экране,
адвітальна кастрычнік гарыць.

Над віхурамі возненных танцаў
уздымаецца памяць штодня.
Быццам хоча навечна застацца,
каб кагосьці абняць-засланыць.

Але ўсё тут згарае, згарае
ў пуштавейнае шэрае тло.
Грае-грае да самага краю —
і змаўкае. Нібы й не было.

У вакне маім, як на экране,
меладрама любові й тугі.
Зачароўвае восень і раніць:
на вагні ападаюць снягі.

Ападае сухое суквецце.
Так на прысак сыходзіць агонь.
І чаго мы шукаем па свеце?
І каго тут чакаем, каго?

Дзён сувой заснаваны на кросны —
пранябеснае памяці ўток.
Неўміручасць кранаецца хросна,
нібы струнаў, напаятых нітоў.

Так шыкуюцца дрэвы да балю —
вершаліне цалююць вятры!
І звіняць невідзёны-цымбалы —
аж чутно на мядзянай гары.

А з вакна майго помнае ранне
сумна лашчыць лісцё ў прамянях.
З неба продкі глядзяць на экране
меладраму насталага дня.

23.10.2018

Зорны бор

Можна, я калі-небудзь забуду
гэты бор у шаўковых імхох,
у якім заблудзіліся гуды,
ціха ўпаўшы, як голка — у стог,
у сівыя-сівыя паданні,
у граное-граное гудво,
над заранкамі і над слядамі,
над жыццём і над сконам, што ўдвох
карагодзяць, вядуць, карнаваліць
у праменнасці й змроку часоў...

Стаімо мы з табой на прагале,
дзе апошні ручай перасох,
уцямнелы, насыпаны друзам, —
ні прабіцца на свет, ні заграць...
Перад намі хваіны, як музы.
І расстання святая пара.

Вось адслонімся ў вечнасць, як гуды,
ператворымся ў зорны пясок.
А ў бары ўсё ўздыхацімуць дуды,
асыпаючы цвет верасоў
і над цішай, і над перагудам,
і над багнай, і ў прошчы жытла.
...А над борам, як гімн, —
песні-збуды узлятаюць з агнішча, са тла:
"Я ніколі свой Край не забуду.
Не забуду, што я тут была".

08.12.2017

Фота www.pixabay.com

І кожная кароўка будзе
Грымучым басам падпяваць». У гэтым звоне-перагудзе
Быў покліч — радасна дняваць.
Мы з мамай песціліся ў чудзе —
Расой смяялася трава.
Як помню, мама здзіў іскрыла
І ў цёплым сонечным віры...
Жыву і адчуваю крылы
Ружовай ранашняй пары.

Да Святога Панцеляймона

О, Святы Панцеляймоне!
Да Цябе — «ручай» наш сёння.
Ты ў бальніцы нашай госьць,
І ўсё бачыш Ты, як ёсць:
На якім жыццёвым фоне,
О, Святы Панцеляймоне,
Перад вобразам Тваім
На канвееры стаім.
Перад мошчамі Тваімі,
Перад мошчамі Святымі
У ослабленым хаўрусе,
У хваробе Беларусі,
У святле ляніва-шэрым...
І чакаем лекаў верай.
О, Святы Панцеляймоне —
Апякуне медыцыны!
Мы ж у слабасці ў палоне
І сабою, і Айчынай.
Во душа мне плоць трывожыць
(Паспрыяй ёй сілай Божай!)
Перад вобразам Тваім
Плача шчырасць і наіў.
Чым лячыць нам веру сёння?
О, Святы Панцеляймоне!
Дзе ёсць веры вітамін,
Падкажы, Святы!
Амін!

На фоне неба

Марыя БАРАВІК

Грак не чорны...

Рытмам сэрца я кажу аб чым?
Грак не чорны. Ён увесь блішчыць.
Сонца на крыле яго гуляе.
І натура спраўная якая!
Як будзе ён сабе жытло,
Дык яго пранізвае святло.
Ён адкрыта здабывае «хлеб»,
Колерам выразны у святле.
У святле бярэ грудзьмі вятры.
Бачу яго звонку і знутры.
Пачынаю бачыць пакрысе:
Без святла мы чорныя, усе.
Нам бы ўспыхнуць светла за святло,
Каб жыццё выразнасць набыло.
Без выразнасці самота ад жыцця —
Колераў няма ў ім, пачуцця.

Ля параф'янаўскай шашы

Глядзіць на шлях і ўсё чакае
Напругай зроку і грудзей.
«Звёз», — гэтакім словам называем
Учынкi здрадлівых людзей.
Звёз бездакорнага, хто верыў,

Свайму адзінаму служыў.
Звёз, бо знутры глухі і шэры.
Звёз, бо без кропелькі душы.
Як гэта рэч: во гэта пуга,
Во гэта йржавае вядро.
І ўжо здзіўляецца акруга:
«Хоць дождж ідзе, хоць з неба гром —
Сядзіць сабачка...». Адзінокі
Ля параф'янаўскай шашы,
Маўчыць на галасы і крокі —
На покліч з нейчае душы.
«Свайго» ён любіць і чакае
Вачмі, душой, сэрцабіццём...
Як мне сказаць, бяда якая,
Што мы душою не расцём?

Самадакор

Не дрэва — шугануў самадакор.
Прышоў ён засяліцца ў думны бор:
Імкне ў здуменне і расце штодня.
Я адчуваю, як душу заняў.
Стаіць ён нейкай помнасю у ёй —
У сарцавіне памяці маёй.
Здаецца — для яго няма й віны.
Дык во прысніўся сон, які зануў...
Во ён шчыміць у самай глыбіні:
У голасе самотнай цішыні.
Вылазяць думкі, нібы мышкі з нор:
Чуваць, як шалахціць самадакор.
За што і за каго самадакор
Во тут, каля зямлі, не каля зор.
Каля цябе найпершай у душы,
Хто бездакорна заклікае жыць?..
Жыццё бяжыць, жыццё вакол — напор!
А ў сарцавіне дум — самадакор.

Насуперак? Ці ён наперакон
Патрабавальна ззяе, як закон?

На фоне неба

*
Убачыў Бог, што я — адна.
Мяне наблізіў да вакна —
Святлом мой голас апярэдзіць.
Зірнула: воблакі — суседзі;
Пад імі — бусел і гракі
І два ствалы, як дзве рукі,
На фоне неба, дзе — парадак,
Адкуль святло ідзе на радасць.
Але каму яе данесці —
І перадаць як дабравесце?

*
Падумала: мо ў красавік,
Ужо ў бары неледзяным,
Назначаны мне баравік,
Пад мохам, крыху вадзяным?
Злякнулася: мо рэжуць дрэвы?
Налётал! Як ля дома, злева,
З бярозкі паднябессе знялі
І два гнязды гракоў, як шалі?
Двухствольная слязой цячэ
На дол. Дык і ў душу яшчэ.

*
Я помню, мама здзіў іскрыла
Наўсход ад хаткі, на гары:
«Зірні, дачушка, — гаварыла —
Не прапусці пары-зары,
Калі Іван дудой разбудзіць
Рыканне — цішу надрываць —

Пад ззяннем думкі

У чыстым полі згадкі расцвілі,
І вочы з полем родна абняліся.
Хоць недзе ёсць падобныя палі,
Нябесныя і воблачныя высі,
У гэтым полі скалыхнуўся жаль,
Як васілёк у шквале наваліцы.
Пасмакавала сэрца часу далё,
І з думкі вуснаў выцякла крыніца.
У полі, поўным помнага святла,
У родным полі хоча плакаць доля.
Во тут душа сямейная жыла
Цярпліва, нескароная няволі.
Во тут у полі разам мы былі.
Дык ясна, так, як сонца полю свеціць,
Як ззянне зорак час не аддаліў,
Як час не знік у Божым запавеце,
І, як жывая памяць расцвіла,
Пад ззяннем думкі з боскага святла,
Я маю бацькаўшчыну — мілую Айчыну —
Дык прыцягнення вечную прычыну.
О, Patria, усё ж чакай зару!
Пакуль жыву — сівярджаю Беларусь,
Праз колер слова, рытм сэрцабіцця
У сувязях любімага жыцця.

Востраўская восень

Мікола КАНАНОВІЧ

Капаць, сагнуўшыся... у кульбу.
Мне дождж прабулькаў
Пра няспыннасць часу
І сплыннасць нашу.

У Востраве ідзе вялікі дождж.
— Вяровачкамі з даху ўецца,
— кажа маці.

Вароты восені схаваліся ў дажджы,
Які сцяной паўстаў над дальнім лесам.
— Ё грыбы не ідзі. Лепш дома паляжы,
Ці кніжку пачытай вунь з інтарэсам... —
Ці маці кажа так, ці голас мой
Унутраны мяне трымае ў хаце.
Тым часам дождж сцякае ў дол вадой,
А я шукаю рыфму на Парнасе.

Ну вось і ўсё. Паеду заўтра ў горад
Колю Дамановіча хаваць.
У 60 зямляк у вечны холад
(Ці ў рай нябесны?)
выйшаў зімаваць.
У Вострава яго не павязуць,
На Чаплялёўскай ляжа палігоне,
Хоць маці з бацькам пахаваны тут
І ўсе браты —
у востраўскім палоне.

Але абжыўся ў Слоніме, і там
Наканавана выспацца Даману.
А Вострава схаваетца ў туман
Чарговую сваю залечваць рану.

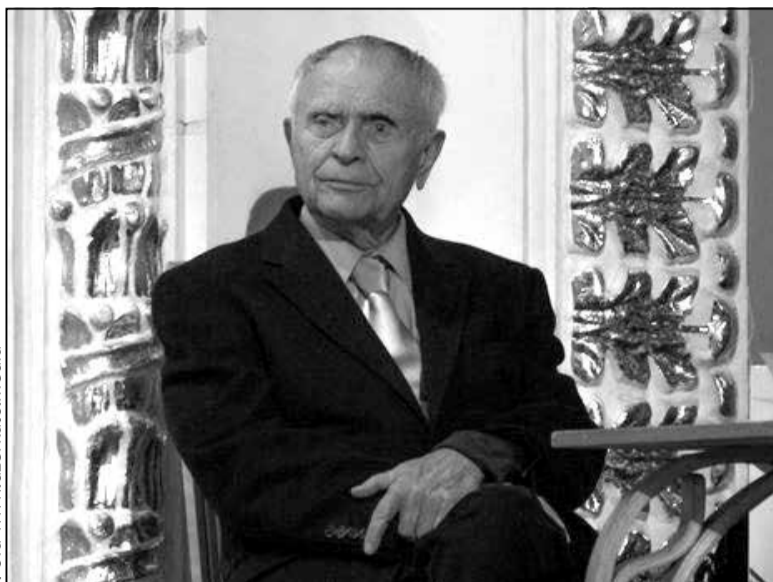
Вострава.
2017

Імжыць ледзь прыкметны дождж,
Сцякаюць кроплі
на лісточках кветак
І віснуць на пялёстках басанож,
Празрыстасцю зіяючы адметнай.
А з даху кроплі
ў выварку бубняць,
Што дождж не скончыцца,
пара выходзіць з хаты —
Пад вераснёўскім небам пастаяць
Ды па грыбы спяшаць
у лес багаты.

Востраўская восень: бульба, дождж,
А хочацца — на рыбу ці ў грыбы.
І я востру старэнькі бацькаў нож,
Каб быў гатовы і туды й сюды.

Пра Дмытра Паўлычку, карпацкага легіня, што дарос да вяршынь сусветнай паэзіі

Нашы чытачы наўрад ці ведаюць гэтае экзатычнае слова «легінь». Існуе яно ва ўкраінскай мове для азначэння хлопца, які нарадзіўся ў Карпатах і надзелены ўсімі станоўчымі якасцямі, што ўвайшлі ў ментальны імператыв народна. Па дасягненні паўналецця юнак павінен прайсці ў сваёй грамадзе абрад ініцыяцыі, у выніку малады хлопец атрымлівае права насіць зброю — карпацкі тапірэц! Яму, што засведчыў сілу і розум, пры абароне сябе, свайго краю, дазволена забіваць ворага.

Фота www.dzertkalo.media

У гэта тлумачэнне закладзена інтрадукцыя да асноўнай характарыстыкі **Дмытра Васільевіча Паўлычкі**, народжанага ў карпацкім сяле на Гуцульшчыне ў 1929 годзе, сёння знакамітага пісьменніка, грамадскага дзеяча, дыпламата, якому 28 верасня ўдзячная супольнасць будзе адзначаць высокае **90-годдзе з дня нараджэння**.

Пачатак майго знаёмства з юбілярам прыпадае на нашу сумесную львоўскую ўніверсітэцкую філалагічную маладосць. Паўлычка-малады паэт, друкаваўся з 1951 года, аспірант, і я, студэнтка-пачатковец, атрымалі ад рэктара Львоўскага ўніверсітэта, незабыўнага наша куміра, мудрага і прагрэсіўнага Яўгена Канстанцінавіча Лазарэнкі не загад, а «ўрок» з просьбай годна адгукнуцца на міжнародны падзеі, што, як на той час, атрымлівалі важкі народназначы статус. Я. Лазарэнка засяродзіў нас на антыімперыялістычнай рэвалюцыі на Кубе. У 1960-я гады з'явіліся Гаванскія дэкларацыі, што сталі

праграмай барацьбы кубінскага народу за нацыянальную незалежнасць. Кіраўніцтва СССР наладжвала мерапрыемствы ў падтрымку народу Кубы, вітаючы найперш сацыяльную матывацыю паўстанцаў. Наш рэктар, акадэмік мінералогіі з сусветным імем, вызначаўся высокай культурай, веданнем еўрапейскіх літаратур і, найперш, роднай украінскай. Ён ведаў тое, што не паспелі яшчэ асвоіць мы як філолагі. Аказваецца, яшчэ ў далёкіх 1880-х украінец Барыс Грынчэнка ўзнімаў голас дэмакрата ў абарону кубінцаў, напісаўшы цікавую паэму «Мацільда дэ Агрантантэ».

З падачы рэктара я выступіла з адпаведным дакладам на Першай Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай краінам Лацінскай Амерыкі, што адбылася ў Маскве пад патранатам Пасольства Кубы. Дмытро Паўлычка, дзякуючы Я. Лазарэнку, атрымаў магчымасць здзейсніць падарожжа на Кубу. Блаславенне рэктара стала для Паўлычкі адной з вызначальных форм інтэлектуальнай ініцыяцыі, што вылілася ў напісанне ім у 1962 годзе кнігі вершаў і прытчаў «Жест Нерона».

Пераканана: згаданы «рэктарскі ўрок» для Паўлычкі стаў магутным каталізатарам выпявання ўсёй шырыні далейшай філасофскай нацыянальна-вызваленчай праблематыкі, якая з неспадзяванай яшчэ для тагачаснага мастацтва сілай выбухнула некалькі раней у яго зборніку «Правда кліче» (1958). Ідэйна-кампазіцыйны стрывань кнігі — санет «Коли помер кривавий Торквемада» — прагучаў ёмістай алегорыяй дыктатарскага рэжыму ў Краіне Саветаў. Наклад кнігі быў знішчаны. Вытрымаць ціск ідэалагічнай апрацоўкі, што абрынулася на аўтара пад «жэстамі навейшых неронаў», было не проста. Аднак Дмытро Паўлычка выстаўляў. Ён быў прадвеснікам эпохі шасцідзясятніка, у атмасферы якой выпявала гуманістычнае светабачанне новага пакалення.

У 1964 годзе паэта прымаюць у Саюз пісьменнікаў Украіны. Гуцульскі легінь пераязджае ў сталічны Кіеў. Львоўская тутэйшасць, местачковыя патрыёты ўзбурыліся: «Як, Паўлычка, любоў і надзея ўсёй Галіччыны, робіцца кар'ерыстам і здраджвае

свайму краю?». Аднак паэтычная інвектыва, філасофская прытча, мастацкае слова, вострае, як «меч гладытара», сталі адэватнай да гуцульскага тапірэц зброяй паэта. Жыццядзейнасць Паўлычкі ў Кіеве адбываецца пад знакам непарыўнай барацьбы за цэласнасць дзяржавы Украіна. Думкі пра неабходнасць духоўнай спадкаемнасці ўсіх пакаленняў украінцаў — з усіх куткоў і мацерыковай Украіны, і эміграцыйных украінскіх — стымулююць энергію творцы.

Паўлычкавы ідэі незнішчальнасці ўкраінскай саборнай нацыянальнай культуры яскрава выяўляюцца ў яго зборніках «Граностов» (1968), «Спіраль» (1984), «Поемы і прытчы» (1988), «Покаянні псалмы» (1994), «Вірші з майдану» (2014). Пад гэтым дэвізам Паўлычка ўдзельнічае ў стварэнні кінастужак «Сон» паводле Тараса Шаўчэнкі, «Захар Беркут» паводле Івана Франка. Такім выявіў сябе Паўлычка, працуючы ў сакратарыяце Саюза пісьменнікаў. І ў грамадска-палітычнай дзейнасці як дэпутат Вярхоўнай Рады, як ініцыятар Народнага Руху Украіны. І як дыпламат на пасадах Надзвычайнага і Паўнаважнага пасла Украіны ў Рэспубліцы Славакія, Рэспубліцы Польшчы...

У межах гэтай віншавальнай публікацыі поўна характарызаваць шматграннасць асобы знакамітага юбіляра немагчыма. Аднак пра яго літаратурную дзейнасць неабходна сказаць шырэй. Па колькасці выданняў ён — ці не найбольш актыўны ўкраінскі пісьменнік! Яшчэ першы зборнік «Любов і ненависть» (1953) прадказаў галоўную адметнасць таленту Паўлычкі: канфліктнасць лірычнага сюжэта і дыялектычнасць мыслення развіваюцца ім ва ўзаемадзеянні. Эстэтычная праграма паэта ўключае ў сябе культуру народнай этыкі, шырыню эмацыянальнага ўспрыняцця наваколя, прыгажосць чалавека паэт бачыць у бескарыслівай дабраце і душэўнай шчодрасці. Верш Паўлычкі ўнутрана арганізаваны. Працуючы ў многіх паэтычных жанрах і формах, асвоеных роднай літаратурай, паэтамі Захаду і Усходу, Паўлычка асабліваю ўвагу аддае санету. Аднак з-пад піра Паўлычкі выходзяць і бліскучыя, арыгінальныя рубікі! Шлях паэта-грамадзяніна — гэта нястомны пошукі праўды і чысціні ў творчасці і міжнародных адносінах, нацыянальным калектыве, асабістым жыцці індывідуума.

Вялікую папулярнасць прынесла Паўлычку яго інтымная лірыка: асобныя зборнікі «Таемиця твого обличья» (1974, 1979), цыклы «Любов», «Пахоші хвої», «Пісні». Паэтычны Пегас Паўлычкі прынёс чытачам эратычную лірыку, створаную на ўзроўні класічных традыцый Сафо, Катула, Бадлера, Тувіма. Многія яго вершы праз маладынасць, набліжанасць да фальклорнай паэтыкі «пайшлі ў народ», сталі любімымі і знавымі не толькі ва Украіне: «Два кольори», «Лелеченьки», «Впали роси на покоси»...

Як рэдактар знакамітага часопіса «Всесвіт» Паўлычка пад-

ключаў лепшыя ўкраінскія сілы да папулярнага сродкамі роднай мовы дасягненняў блізкіх і далёкіх культур, скіроўваў іх на раскрыццё ўкраінскай самабытнасці ў кантэксце «всесвіту». Пры гэтым Паўлычка няспынна пашыраў і свае творчыя арбіты: выступаў як крытык, літаратурнаўца, перакладчык. Адзін толькі пералік перакладзеных ім аўтараў выклікае захапленне. Гэта творцы старажытнасці і сучаснасці, прадстаўнікі розных краін і народаў: Дантэ, Петрарка, Шэкспір, Гарсія Лорка, Хасэ Марці, Гётэ і Гейнэ, Рьльке і Ібсан, Стаф, Пушкін, Блок і Ясенін, Івашкевіч, Гведаслаў, Незвал, Шымборская... Літаратурнаўчы даробак Д. Паўлычкі вымяраецца тысячай старонак, ён выдадзены ў двух тамах. Першы — прысвечаны ўкраінскаму пісьменству, другі — творцам і творам сусветнай літаратуры.

Пачэснае месца ў творчым даробку і творчых планах Д. Паўлычкі займае беларусіка. Важкае слова сказаў Паўлычка пра В. Быкава, Р. Барадуліна, Н. Гілевіча, В. Рагойша. Ён пераклаў творы М. Танка, А. Куляшова, П. Панчанкі, Г. Бураўкіна. А яшчэ — усе санеты Янкі Купалы. «Я верыў, — скажа Д. Паўлычка, — што ў Янкі Купалы павінна быць нешта такое, што мае адносіны да адвечнага жадання беларусаў — жадання мець сваю дзяржаву. Я перажыў пэўную радасць, перакладаючы надзвычайна актуальны яго санет «Наша гаспадарка»». Сёлетні чэрвеньскі нумар выдання «Новы час» змясціў выдатныя вершы Паўлычкі, прысвечаныя памяці Васіля Быкава.

Д. Паўлычка неаднойчы наведваў нашу краіну. Асабліва памятнымі былі яго прыезды ў Беларусь разам з шчырым украінскім беларусазнаўцам Р. Лубкіўскім у 2003 і 2009 гг., удзел у працы музеяў Янкі Купалы, Максіма Багдановіча. Беларусіку гэтых слаўных украінскіх сяброў вызначаюць словы Д. Паўлычкі: «Я не відам сваёй волі і вашу бороніміму сповна!»...

Магу запэўніць, што з часу яго львоўскай біяграфіі юбіляр вонкава амаль не змяніўся. Гады яго не «прызямлілі»: іскрысты погляд глыбокіх сініх вачэй, гучны эмацыянальны голас, парывістая хада. Ён энергічны, «стрункі», ще й на бороді ямка», як пяецца ў народнай песні. Адно толькі — у некалі густым чубе свавольна гаспадарыць «вераснёўскія павуцінкі», непакорнае высокае чало прарэзалася барознамі маршчынамі. Унутрана ж, інтэлектуальна, духоўна, творча карпацкі легінь з году ў год узрастае, узбагачаецца на працягу ўсяго свайго няпростага, насычанага апантанай працой жыцця.

Дмытро Васільевіч Паўлычка — Герой Украіны, яго заслугі адзначаны высокімі дзяржаўнымі ордэнамі. Аднак найбольшая праўда адносна такіх людзей, як юбіляр, наступная: той, хто так мужна нясе свой цяжкі крыж, уганароўваецца царновым вянецам...

Татцяна Кабржыцкая, лэдзі ордэна Святой княгіні Вольгі

Санет

*Калі памёр кривавы Торквемада,
Пайшлі па ўсёй Іспаніі ганцы,
Даўгачаканай весткі пасланцы —
Манахаў хітрамудрыя армады.*

*О, як баяліся царквы айцы,
Што пахіснецца іхняя улада!
Душа ж ерэтыка той смерці рада,
Ды толькі усміхніся — і капцы!*

*Манахі самі ўсім распавядалі,
Што інквізітара ужо няма.
А людзі, слухаючы іх, рыдалі.*

*Няўжо пражыць мажліва без ярма?
І не ўсміхаліся, бо добра зналі:
Тыран падох, — але стаіць турма.*

*Ціха яблыкам даспелым
Ты упала ў ложа траў.
Маладое тваё цела
Я ад строяў вызваляў.*

*Паступова разняволіў
Я цябе з усіх тканін,
Разглядаючы паволі
Кучаравы востры клін.*

На яго я наструніўся,

*Райскі я адчуў матыў.
Я ўзляцеў, я нарадзіўся,
Нібы з кокана матыль.*

*О, як дзякаваў паклонна
Богу я ў той дзень святы,
Што свяціла тваё лона,
Нібы яблак залаты!*

З цыклу «РУБАІ»

*Ёсць людзі, як дубы, і ёсць дубы, як людзі,
Што пад маланкі падстаўляюць грудзі,
Каб кволую бярозку зберагчы,
Хоць знаюць добра: ім пагібель будзе.*

*Калі руку падымеш на Тараса,
Трымці, чакай такога абяртаса —
Цябе ўдарыць доля. І змяце,
Як пыл з твайго бліскучага абцаса.*

*О сэрца праўніка, адзнач
Тых, хто смяліся скрозь плач.
А тым, што падалі ў блюзнерства,
Плявалі ў праўду — не прабач!*

Пераклаў з украінскай Вячаслаў Рагойша

На якія сродкі жывуць брытанскія пісьменнікі?

Каралеўскае літаратурнае таварыства (Royal Society of Literature) у Вялікабрытаніі правяло даследаванне сярод пісьменнікаў, падчас якога высветлілася, на якія сродкі яны жывуць.

Аказалася, што больш чым дзве траціны прафесійных аўтараў у краіне ў мінулым годзе атрымалі па 10 тысяч фунтаў стэрлінгаў даходу.

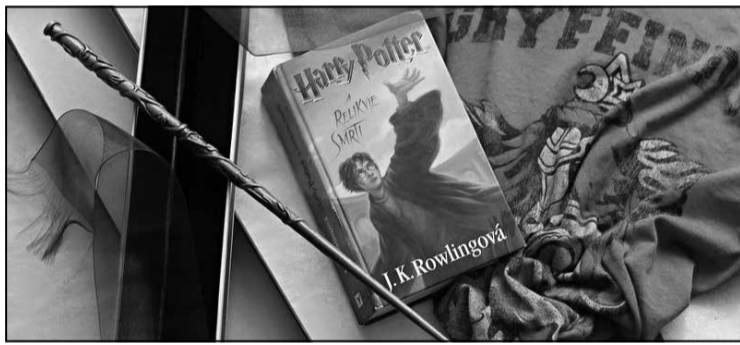
Каралеўскае літаратурнае таварыства апытала 2,2 тысячы аўтараў. 67% літаратараў у мінулым годзе атрымалі менш, чым £ 10 тысяч даходу (30 тысяч беларускіх рублёў). І гэта ў той час, калі сярэдні гадавы даход брытанца, па дадзеных афіцыйнай статыстыкі, роўны амаль £ 28 тысяч.

Даследаванне паказала, што амаль утвая хутчэй літаратар зможа зарабляць £ 30 тысяч у год ці больш іншым заняткам. Аднак аўтараў, якія маюць такі прыбытак непасрэдна ад

сваёй творчасці, атрымалася ўсяго 5%, а вось тых, хто можа столькі зарабляць паралельнай працай – 14%.

Вядома, што для паўнаватаснай творчасці неабходна не толькі натхненне і талент, але мноства іншых фактараў. На думку апытаных аўтараў, самай неабходнай падтрымкай падчас літаратурнай працы з'яўляецца адзінота, якую ім могуць даць блізкія. Яе назвалі 80% рэспандэнтаў. Таксама вельмі важная эмацыйная падтрымка, якую згадалі 60% апытаных, і амаль такая ж колькасць – 58% – літаратараў мае патрэбу ў фінансавай падтрымцы.

Самымі распаўсюджанымі цяжкасцямі, з якімі сутыкаюцца пачаткоўцы, быў названы недахоп грашовых сродкаў (68%) і часу (67%). Крыху больш за палову (54%) апытаных аўтараў адзначылі недастатковую ўпэўненасць у сваіх сілах. Датэчна геаграфія паспяхоўных ангельскіх пісьменнікаў: дзве траціны з тых, хто зарабляе больш за £ 30 тысяч штогод, жывуць у Лондане альбо на поўдні Туманнага Альбіёна.

«Гары Потэр» за... 34,5 тысячаў даляраў

Асобнік першага выдання кнігі Джоан Роўлінг «Гары Потэр і філасофскі камень» «пайшоў з малатка» за 34,5 тысяч даляраў ЗША...

Пра гэта паведаміў тэлеканал CNN. Таргі праводзіліся аўкцыённамі домам «Hansons».

Адметна, што прададзенае выданне мае дзве рэдакцыйныя памылкі, а пры першасным продажы ў 1997 годзе кошт кнігі быў усяго 1,20\$. Кніга ляжала ў шафе каля 20 гадоў, пасля чаго яе ўладальніца вырашыла сабраць грашовыя сродкі для рамонтных работ. Яна запрасіла спецыяліста, які ацаніў тры скрынкі з кнігамі, сярод якіх было і першае выданне «Гары Потэра».

Кніга ляжала ў шафе каля 20 гадоў, пасля чаго яе ўладальніца вырашыла сабраць грашовыя сродкі для рамонтных работ. Яна запрасіла спецыяліста, які ацаніў тры скрынкі з кнігамі, сярод якіх было і першае выданне «Гары Потэра».

Мішэль Абама і Нобелеўская прэмія?

У пачатку гэтага месяца ў некаторых амерыканскіх выданнях было абвешчана, што былая першая лэдзі Злучаных Штатаў Мішэль Абама стане лаўрэатам Нобелеўскай прэміі па літаратуры.

У прыватнасці, 4 верасня на сайце «Taters Gonna Tate» быў апублікаваны артыкул пра тое, што былая першая лэдзі Мішэль Абама будзе абвешчаная лаўрэа-

там Нобелеўскай прэміі па літаратуры. Яе муж, былы прэзідэнт Злучаных Штатаў Барак Абама, быў ганараваны Нобелеўскай прэміяй міру ў 2009 годзе.

У паведамленні гаворыцца: «Падобна, што камітэт Нобелеўскай прэміі неабякава да Абама... Былая першая лэдзі далучыцца да свайго мужа Барака Абама ў якасці ўладальніцы прэстыжнай прэміі»...

Невядомыя творы Марсэля Пруста

Прыхільнікі Марсэля Пруста атрымаюць яго новую кнігу твораў – амаль праз 100 гадоў пасля смерці французскага пісьменніка.

Французскае выдавецтва «de Fallois» абвясціла, што гэтай восенню з'явіцца дзевяць раней не выдадзеных навэл і апавяданняў літаратурнага майстра і аўтара эпічнага сямітомнага рамана «У пошуках страчанага часу», якія адносяцца да ранняй творчасці вядомага пісьменніка.

Як паведаміла Agence France Presse, Пруст меў намер уключыць іх у сваю першую кнігу – зборнік вершаў у прозе і навэл, які быў упершыню апублікаваны

ў 1896 годзе, аднак пры падрыхтоўцы выдання ён з невядомай прычыны зняў тры 9 твораў.

Рукапісы адшукаў заснавальнік выдавецтва Бернар дэ Фаллуа, які памёр у канцы мінулага года. Іх выдадуць пад агульнай назвай «Таямнічы карэспандэнт ды іншыя нявыдадзеныя навэлы». Кніга на 180 старонак будзе апублікавана 9 кастрычніка і ўключацьме факсімільныя рукапісы Пруста.

Тэксты, паводле выказвання рэдактароў выдавецтва, «маюць намікі на будучы стыль Пруста, у тым ліку і дзіўныя метафары, дзіўныя камедыйныя ідэі».

Гэта не адзіны рукапіс Пруста, знойдзены Бернарам дэ Фаллуа, адным з вядучых экспертаў па творчасці Пруста. Разам з Андрэ Маруа ён выявіў, а потым ідэнтыфікаваў і падрыхтаваў да выдання 900-старонкавы раман «Жан Санта», напісаны Прустам у 1896–1899 гадах і пакінуты пры жыцці пісьменніка неапублікаваным. Сярод літаратуразнаўцаў да гэтага часу няма адзінага меркавання, у якім парадку павінны чытацца часткі рамана. Выданы 1952 і 1971 гадоў адрозніваюцца ад аднаго.

«Даўлатаўскі чарачны ход»

У Пецярбургу ў гонар дня памяці вядомага пісьменніка і журналіста Сяргея Даўлатава, у так званы «Дзень Д-89» (творца нарадзіўся 3 верасня), зладзілі «чарачны ход».

Фестываль Даўлатава і яго часу «Дзень Д-89» адбыўся ўжо ў трэці раз і быў прысвечаны 30-гадоваму юбілею вяртання пісьменніка на радзіму (дзякуючы з'яўленню яго твораў у СССР). «Ідэалагам» літаратурынага свята стаў пісьменнік Леў Лур'е.

У праграме было звыш 40 падзей: канцэрты, лекцыі, кінапаказы, майстар-класы, экскурсіі, выставы і вулічнае свята.

На выхадных бары, кафэ, закусачныя і рэстараны Піцера ўвялі

ў меню спецыяльныя катэйлы «Сярожа». Арганізатары мерапрыемства распавялі: «Паколькі акцыя «Даўлатаўскі чарачны ход» праводзілася ў межах фестывалю, у дні свята гэтыя напоі налівалі ўсяго за 100 рублёў (расій-

скі) любому, хто сказаў кодавую фразу «Я п'ю за Даўлатава!». У акцыі прынялі ўдзел больш за 10 «піцейных». Акрамя гэтага, напярэдадні «Дня Д» у некаторых барах і рэстаранах з'явілася асобнае «Даўлатаўскае меню».

Джоан Роўлінг-фундатар

Сусветна вядомая брытанская пісьменніца Джоан Роўлінг, аўтар кніг пра Гары Потэра, зрабіла ахвяраванне для даследаванняў лячэння рассеянага склерозу ў цэнтры, названым у гонар яе памерлай маці – Эн Роўлінг.

Ахвяраванне ў памеры 18,8 мільёна даляраў (15,3 мільёна фунтаў стэрлінгаў) будзе выкарыстана для будаўніцтва новых аб'ектаў у даследчым цэнтры, размешчаным у Эдынбургскім універсітэце ў Шатландыі. Маці папулярнай пісьменніцы

пакутавала ад гэтай хваробы і памерла ва ўзросце 45 гадоў.

Яшчэ адно ахвяраванне ў памеры 15,4 мільёна даляраў Роўлінг зрабіла ў 2010 годзе, адкрыўшы Клініку рэгенератыўнай неўралогіі Эн Роўлінг ва ўніверсітэце.

Польшча і электронныя кнігі

Варшаўскае зніжэнне падаткаў на лічбавыя кнігі пачне дзейнічаць з 1 лістапада і стане доўгачаканым выроўніваннем падаткаабкладання, якое дазволена Брусэлем для папяровых і электронных кніг.

Паводле гэтага закона, які падпісаў прэзідэнт Польшчы Анджэй Дуда, электронныя кнігі будуць абкладацца падаткам у 5%, што з'яўляецца істотным зніжэннем з цяперашняй стаўкі ў 23%. На кнігі на дысках, касетах і іншых носьбітах таксама распаўсюджваецца 5-ная стаўка.

Ева Шміт-Белкарц, прэзідэнт праўлення «Empik», найбуйнейшай у Польшчы сеткі кнігагандлёвага адначыла, што гэтая падзея будзе вітацца як чытачамі, так і выдаўцамі: «Гэта крок наперад у дачыненні да апрацоўкі абодвух фарматаў кніг, паколькі яны адчувалі дыскрымінацыю

з-за больш высокай стаўкі падаткаў. Стары курс, безумоўна, не быў прымальны для выдаўцоў, бо ён рабіў публікацыю электронных кніг менш выгаднай».

Шміт-Белкарц распавяла, што ў «Empik» папулярнасць электронных кніг расце сярод спажываўцоў, прычым продаж павялічваецца на 11-19% у год.

У падрыхтоўцы старонкі выкарыстаны матэрыялы novostiliterary.ru, CNN, «Афіша Daily», «The Associated Press», «Taters Gonna Tate» і telegraf.com.ua.